

Reisjärven kunnan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan perusteet

1. Johdanto

Kuntalain (410/2015) 14 §:n perusteella kunnanvaltuuston tulee päättää kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kunnan ja kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista. Perusteet koskevat kaikkia kunnan toimielimiä ja johtoa sekä kaikkea kunnan toimintaa. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kunnan hallintosäännössä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeessa sekä muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu.

2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kunnalle ja kuntakonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kuntakonsernin johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia. *Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan* yleisesti kaikkia niitä kunnan ja kuntakonsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan seuraavat seikat:

- kunnan ja kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan
- omaisuus ja resurssit turvataan

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin ja *riskienhallinta* on osa sisäistä valvontaa.

Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä sekä niihin sisältyviä mahdollisuuksia
- arvioidaan riskien merkittävyyttä, toteutumisen todennäköisyyttä ja vaikutusten laajuutta
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa ja arvioinnissa tarjoamalla objektiivisen, riippumattoman ja järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuuden arviointiin ja kehittämiseen. Kunnanhallitus päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen sisällöstä sekä huolehtii niiden ajantasaisuudesta ja päivittämisestä.

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut

- *Kunnanvaltuusto* päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kunnan ja kuntakonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaatiotasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.
- *Kunnanhallitus* on vastuussa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta.
- *Kunnanjohtaja* ohjaa ja seuraa kuntaa ja kuntakonsernia sekä valvoo, että toimialat toimivat kunnanvaltuuston ja -hallituksen asettamien tavoitteiden mukaisesti. Kunnanjohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä osana johtamistehtäväänsä sekä vastaa, että sisäinen valvonta toimii koko kunnassa.
- *Muut toimielimet* vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.
- *Toimialajohtajat ja lähiesihenkilöt* toimeenpanevat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan omilla toimialoillaan ja tehtävissään sekä raportoivat niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

4. Kokonaisvaltainen riskienhallinta ja sisäinen valvonta osana kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää

Sisäisen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää, päätöksentekoa sekä strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua ja seuranta, poikkeamiin reagointia ja suoriutumisen arviointia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Riskienhallinnan tulee ulottua kaikkiin riskiluokkiin, sekä sisäisiin että ulkoisiin. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. *Sisäinen valvonta toteutuu valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena, sopimusten hallintana.* Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa hyvän hallintotavan varmistamiseksi.

Riskit ja riskienhallinta ovat osa taloussuunnittelu- ja seuranta prosessia.

Kunnan ja kuntakonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään

- strategiset
- taloudelliset
- toiminnalliset riskit
- vahinkoriskit

Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

5. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä sekä riskeihin sisältyviä mahdollisuuksia, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä. Riskeistä ja riskien hallinnan kehittämisestä raportoidaan osavuosisikatsauksissa ja tilinpäätöksessä osana toiminnan ja talouden seuranta ja raportointia kunnanhallituksen hyväksymän toimintaohjeen mukaisesti.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee niistä raportoida välittömästi eteenpäin valvontavastuussa olevalle. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

6. Tilivelvollisuus

Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan mm. lausunto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä sekä mahdollisesta tilivelvolliseen kohdistuvasta muistutuksesta. Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee kunnanvaltuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esimiehiä toiminnan valvontavastuusta.